

Hervormingen in het Finse pensioenstelsel

Auteur(s):

Noord, P. van den

*Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, Economics Department, Parijs. Met dank aan Wim Suyker en René van der Putten.***Verschenen in:**

ESB, 83e jaargang, nr. 4138, pagina 105, 6 februari 1998

Rubriek:

Beleid w ereldw ijd

Trefwoord(en):

pensioenen, vergrijzing, finland

De opzet van het Finse systeem van oudedagvoorzieningen lijkt sterk op die in Nederland. Er is een basispensioen à la de AOW, met een omslagstelsel, en er zijn aanvullende inkomensafhankelijke pensioenen per bedrijfstak of bedrijf, gefinancierd op basis van kapitaaldekking (hoewel niet voor 100%). Evenals in Nederland zijn de sociale partners sterk betrokken bij de uitvoering van de pensioenregelingen. Na de diepe economische crisis van de afgelopen jaren hebben de Finnen verstrekkende hervormingen in hun pensioensysteem doorgevoerd om de solvabiliteit te herstellen. Hierbij zijn enkele maatregelen genomen, die raken aan de vraagstukken die thans in Nederland aan de orde zijn ¹.

Een probleem was de zogenoemde uitstelfinanciering, waarbij de werkgever een deel van de pensioenpremie later dan de vervaldatum hoeft te voldoen. Tot een aantal jaren geleden was dit gemeengoed in Finland ², en het laat zich raden tot wat voor soort problemen dit aanleiding heeft gegeven toen de economie in het slop raakte: het aantal faillissementen liep toen hoog op en daardoor kwamen veel pensioenfondsen in moeilijkheden. Een groot pensioenfonds zou zelfs in gebreke zijn gebleven als andere fondsen niet waren bijgesprongen. De Finnen hebben een doeltreffende manier gevonden om zulke problemen voortaan te voorkomen: sinds 1993 is uitstelfinanciering alleen mogelijk met een bankgarantie ten bedrage van de (nog) onbetaalde premie. Banken blijken een garantie uitsluitend te willen afgeven tegen een fikse vergoeding. Daarmee is uitstelfinanciering minder aantrekkelijk, en het komt nu steeds minder voor. Deze betrekkelijk pijnloze oplossing verdient aandacht in Nederland.

In Finland is, in tegenstelling tot Nederland, het beheer (administratie en beleggingsbeleid) van vrijwel alle kleine en middelgrote pensioenfondsen uitbesteed aan particuliere verzekeraars ³. Dit is sedert de invoering van de aanvullende pensioenverzekeringen in 1962 zelfs verplicht.

Uitbesteding heeft een gunstige uitwerking op de administratiekosten per verzekerde dankzij schaalvoordelen. Bovendien is het fondsbeheer professioneler, kan het beleggingsrisico beter worden gespreid en is er meer ruimte voor marktwerking: een werkgever kan immers van pensioenverzekeraar veranderen. De Finse ervaring toont echter ook aan dat uitbesteding niet zondermeer tot grotere doelmatigheid leidt. Vrije concurrentie wordt namelijk bemoeilijkt doordat werkgevers, indien zij van verzekeraar willen veranderen, zegelrecht moeten betalen en tevens hun schuld door uitstelfinanciering in een keer moeten aflossen (overigens van afnemend belang nu uitstelfinanciering vermindert). De pensioenverzekeraars hebben voorts met succes gelobbyd voor een ontheffing van de Derde Verzekeringsrichtlijn van de Europese Unie, die de vrije in- en uitvoer van pensioenverzekeringen in Europa vastlegt. En niet te vergeten, de Finse pensioenverzekeraars vormen een (door de overheid gedoogd) kartel. Zij maken naar hartelust (premie-)afspraken, daarin aangemoedigd door de vakcentrale SAK die premieverschillen tussen bedrijfstakken graag zo klein mogelijk ziet.

Een ander duidelijk verschil met Nederland is, dat de aanvullende pensioenregelingen wettelijk verplicht zijn voor iedereen die inkomen uit werk geniet (inclusief zelfstandigen, boeren, enz.). Tevens worden de pensioenregels centraal vastgesteld en zijn voor iedereen gelijk. Hoewel er ook nadelen zijn verbonden aan een dergelijke opzet (minder keuzevrijheid en minder concurrentie), heeft dit ertoe bijgedragen dat wijzigingen in pensioenregels sneller en eenvoudiger konden worden doorgevoerd. Zo is in Finland een aantal jaren geleden het eindlooppensioen zonder veel juridische poespas vervangen door een bijna-middelloon pensioen, d.w.z. het pensioen werd voortaan gebaseerd op het loon gedurende de laatste tien jaar van elk dienstverband (waarbij loondalingen aan het eind van de loopbaan niet worden meegeteld, om oudere werknemers aan te moedigen actief te blijven). Voorts liet de wettelijke pensioenverplichting toe het aanvullende pensioen in feite tot basisvoorziening om te vormen, door de Finse evenknie van de AOW-uitkering afhankelijk te maken van het ontvangen aanvullende pensioen (en niet andersom zoals in Nederland). Dit heeft als voordeel dat het aantal Finse AOW-trekkers in de komende jaren drastisch zal verminderen, zodat de kapitaaldekking van het systeem toeneemt. Invoering van een dergelijke beperkte inkomensstoets in de AOW lijkt in Nederland voorlopig ondenkbaar. En misschien is het ook niet handig, want het arbeidsaanbod van lager betaalden, dat in Nederland toch al problematisch is, kan erdoor worden ontmoedigd.

---

¹ Zie voor een uitvoerige bespreking, OESO, *Economic Surveys, Finland*, Parijs, 1997.

² In 1992 bestond maar liefst de helft van de beleggingsportefeuille van pensioenfondsen uit schuldbekentenissen van werkgevers die van uitstelfinanciering gebruik hadden gemaakt! Thans gaat het om ongeveer een vijfde van de portefeuille.

3 Staatssecretaris De Grave pleitte er onlangs voor om dit ook in Nederland in te voeren. Zie *NRC Handelsblad*, De verloren onschuld, pensioenfondsen rijp voor scherpere regels, 15 november 1997.

Copyright © 1998 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)